

“Els Comitès de Defensa eren l'exèrcit clandestí de la revolució”

Parlem amb... Agustí Guillamón, historiador de la revolució proletària de 1936 a Barcelona

Abril de 2013

(Entrevista publicada a *Catalunya*, òrgan d'expressió de les CGT de Catalunya i Balears, número 149, abril de 2013, pàgines 16 i 17.

L'entrevista que editem en *Alejandro Proletària* és completa doncs que a *Catalunya* per motius d'espai no es pogué publicar tot el text.)

Agustí Guillamón neix a Barcelona el 1950. Els seus pares eren obrers tèxtils. Fins els 13 anys viu al barri obrer de Poble Nou i després a La Verneda. Va obtenir la llicenciatura d'història contemporània a la Universitat de Barcelona. La seva tesina, dirigida per Muniesa, tractava la militància i el pensament polític d'Amadeo Bordiga.

Ha publicat 3 llibres sobre la revolució del 36, principalment a Barcelona: Barricadas en Barcelona¹, Els Comitès de defensa en Barcelona 1933-38 i fa poc acaba de sortir La Revolució de los Comitès, on dona la paraula als propis protagonistes de la revolució. Uns llibres imprescindibles per a tot investigador de la revolució i qualsevol català que s'interessi per saber el que va passar a Barcelona en temps de la revolució i la contrarevolució del 37 a Barcelona. Agustí Guillamón dona la paraula als protagonistes i això implica un treball de recerca complicat i perseverant. Una manera no directiva, no interpretativa i meritòria de mostrar-nos la història deixant parlar als propis actors. Uns llibres necessaris sobre l'auto-organització del proletariat a Barcelona principalment, realitzat per un historiador autònom i implicat en les lluites de classe.

L'Agustí és una enciclopèdia i sovint li pregunto coses relacionades a fets i persones sobre qui escriu. I les seves aportacions obren el camp d'investigació i aporten una mirada diferent. És un gran assessor.

Explica'ns com et vares conscienciar políticament?

El meu avi patern era el benjamí d'una família d'onze germans, nascuts al “Barranc de la Fam”, nom popular amb el qual els seus habitants anomenaven les muntanyes de la comarca de l'Alt Millars, entre Castelló i Terol. En els anys de la Primera Guerra Mundial van emigrar a Barcelona. La gran precarietat existent, tant en el treball com a l'habitatge, va fer que visquessin a cavall del Poblenou i Terrassa, amb un refugi segur (enfrent de la policia o la fam) a casa de la germana gran, a Olesa. El meu avi, amb diversos dels seus germans, estava enquadrat en els Comitès de defensa confederals. Tenia carnet de la CNT, datat l'abril de 1931. Va treballar en la indústria química. A l'entrada dels feixistes a Terrassa, Pascual, un germà del meu avi, mutilat en els combats del 19 de juliol a Barcelona, va desaparèixer, segons sembla afusellat pels falangistes. El meu avi Eliseo es

¹ Disponible a: <http://grupgerminal.org/?q=node/548> NdE.

va exiliar, va estar al camp de concentració d'Argelès i més tard en els batallons de treball per a la fortificació del Mur de l'Atlàntic, d'on va fugir per refugiar-se en les muntanyes, malvivint al bosc com carboner. Va intervenir en el maquis de Gers, no tant per pròpia decisió política, sinó com a única opció de supervivència. Va participar en l'alliberament del poblet de Mirande, on va residir fins a la seva mort el 1970.

Mentrestant, a la Barcelona ocupada pels feixistes, la meua àvia va haver de tirar endavant amb cinc fills menors d'edat. Molta gana i molta por.

Dues anècdotes brutals del moment. Una, l'arribada a casa, registrada en diverses ocasions per la policia feixista, d'una padrina de guerra del seu germà Vicente, a qui va agafar la mili al bàndol nacional, mort al front de Madrid per una bala perduda, només a pocs dies del final de la guerra. Els veïns no sabien què passava: constants indagacions policials i ara la pompa d'una jerarca falangista per donar-li el condol al carrer Amistat. Una altra, el bateig forçat de les meves ties per unes senyorettes falangistes. A la meua tia Natura li van posar el nom d'Ana, encara que sempre la vam conèixer com Nita. A la meua tia Libertad li van posar Cruz, encara que tothom la coneixia com Nati, de manera que quan anys més tard va voler casar-se, el capellà es negava, perquè no coincidien els noms de Natividad i Cruz / Libertad. El capellà va cedir finalment davant l'única alternativa que la parella visqués "en pecat".

L'absència de l'avi, en un món gris, injust i hostil em plantejava moltes preguntes, sense més resposta que la de ser culpable d'haver perdut una guerra, abans d'haver nascut.

Quines són les persones que més t'han influenciat?

El meu pare i la seva perseverança per l'educació, la llibertat i la justícia, metes que es podien assolir mitjançant la lectura, l'esforç i la cultura; i des d'una ètica exigent, que rebutjava intransigentment la beguda, el joc i qualsevol altre vici, com trampes del capital i del patró. El seu exemple vital, des d'una infància innocent i feliç, en un món de valors feixistes, va ser sempre el far que va il·luminar el meu horitzó.

I quins són els llibres que més t'han influenciat?

D'història: l'obra del medievalista Georges Duby, Broué, Brinton, Bolloten, Bernecker, Carr, Peirats, Volin, Michelet, Soboul, Mathiez i Abel Paz; de teoria: Darwin, Canfora, Marx, Kropotkin, Rocker, Munis, Dauvé i els *Cahiers Spartacus*; de literatura: Quevedo, Cervantes, Shakespeare, Troyes i la literatura medieval editada per Siruela, Gide, Malaquais, Yourcenar i Diderot, sense oblidar les *Meditacions* de Marc Aureli, *Les aventures d'Ulisses* de Lamb i L'essència del treball intel·lectual de Joseph Dietzgen.

En quins grups i Organitzacions polítiques has militat o participat?

A principis dels anys setanta vaig estar a Plataformes. Vaig estar en contacte amb grups com CCI i FOR, sense arribar a militar activament. Em vaig interessar per l'Esquerra comunista italiana, el consellisme i l'autonomia obrera. I com sempre, el meu constant estudi i intent d'aprofundir en les causes de la derrota dels revolucionaris durant la Guerra civil.

Què et va motivar a investigar la guerra civil?

La meua història familiar. La opressiva realitat del franquisme, sense més justificació per a la seva dictadura que la victòria de l'exèrcit en una guerra contra el seu propi poble, i especialment contra la classe obrera. Necessitava respondre aquestes dues preguntes: Per què i com vam perdre aquesta guerra? Per què i com vam perdre la revolució?

Per a què serveix la història?

Conèixer, divulgar i aprofundir en el coneixement de la història revolucionària, negant les fal·làcies i deformacions esculpides o escopides per la “sagrada” historiografia burgesa. Al desvetllar l'autèntica història de la lluita de classes, escrita des del punt de vista del proletariat revolucionari, és ja, en si mateix, un combat per la història, per la història revolucionària. Combat que forma part de les lluites de classes, com qualsevol vaga salvatge, l'ocupació de fàbriques, una insurrecció revolucionària, *La conquesta del pa* o *El Capital*. La classe obrera, per apropiari del seu passat, ha de combatre les visions socialdemòcrates, neoestalinistes, catalanistes, liberals i neofranquistes. El combat proletari per conèixer la seva pròpia història és un combat, entre molts més, de la guerra de classes en curs. No és purament teòric, ni abstracte o banal, perquè forma part de la pròpia consciència de classe, i es defineix com teorització de les experiències històriques del proletariat internacional, i a Espanya ha de comprendre, assimilar i apropiari, inexcusablement, les experiències del moviment anarcosindicalista en els anys trenta.

Quines lliçons es poden extreure de la Guerra Civil?

L'Estat capitalista, tant en la seva modalitat feixista com en la modalitat democràtica, ha de ser destruït. El proletariat no pot pactar amb la burgesia republicana (o democràtica) per derrotar la burgesia feixista, perquè aquest pacte suposa ja la derrota de l'alternativa revolucionària, i la renúncia al programa revolucionari del proletariat (i als mètodes de lluita que li són propis), per adoptar el programa d'unitat antifeixista amb la burgesia democràtica, en nom de guanyar la guerra al feixisme.

Quines funcions tenien els Comitès de defensa? Com van perdre el poder? Què esdeven els comitès de defensa Després de la contrarrevolució del maig del 37?

La resposta a aquestes preguntes seria massa extensa. És el tema que desenvolupo en el meu llibre *Los comités de defensa de la CNT en Barcelona*. La seva principal limitació va ser la seva incapacitat d'organitzar i coordinar al marge de l'aparell confederal. Els comitès superiors ofegaren políticament i orgànicament als comitès revolucionaris, que es van convertir en els seus pitjors enemics i en el major obstacle a la seua anhelada i necessària integració en l'aparell de l'Estat burgès, com a meta final del seu procés d'institucionalització.

Quina relació i diferències entre els comitès de defensa i els grups d'afinitat i d'acció anarquistes?

Els Comitès de defensa podien definir-se com l'exèrcit clandestí de la revolució, sumit plenament i seriosament en tasques d'informació, armament, entrenament, estratègia i preparació de la insurrecció obrera. Eren un organisme dependent de la CNT, perquè eren els sindicats qui els finançaven i qui els nodrien amb els seus militants. Els grups d'afinitat constituïen l'estructura organitzativa de la FAI. Eren fonamentalment un grup d'amics i/o militants, units per una afinitat ideològica, que assumien tasques, postulats i tàctiques comuns al grup. La Federació Anarquista Ibèrica (FAI) no era més que una plataforma comuna, o coordinadora, de grups d'afinitat, que sovint discrepaven del Comitè Peninsular o Regional.

Els grups d'acció, en els anys del pistolisme (1917-1923), es van constituir com a grups d'autodefensa dels sindicalistes i de l'organització, perquè l'únic deure, davant el brutal terrorisme de l'Estat, la militarització del sometent i el finançament dels pistolers del Sindicat Lliure per la patronal catalana, era el de la pròpia supervivència del militant cenetista, per evitar la desaparició de la CNT a causa de l'assassinat dels seus membres i la consegüent desafiliació massiva.

Hi va haver revolució al 1936? El pacte de la CNT amb la Generalitat fou la fi de la possibilitat de revolució?

El juliol de 1936, a Barcelona, hi va haver una situació revolucionària. Però, per primera vegada en la història, una insurrecció obrera revolucionària victoriosa no va prendre el poder, deixant intacte l'aparell estatal burgès. La CNT-FAI, que era l'organització obrera dominant a Barcelona i Catalunya, no tenia una teoria revolucionària adequada i es va decidir per la col·laboració amb la resta d'organitzacions antifeixistes i la participació en les tasques governamentals del govern autonòmic de la Generalitat. No hi havia altre objectiu que el de guanyar la guerra al feixisme. Els líders renunciaven a la revolució en el mateix moment en què els comitès revolucionaris de barri (a Barcelona) i locals (a tota Catalunya), els comitès de fàbrica, els comitès de les barricades, els comitès de proveïments i de tot tipus, expropiaven les propietats de la burgesia, de l'Església i estatals, en absència d'unes forces d'ordre públic aquarterades (tot esperant temps favorables a la contrarevolució).

Per què les Barricades del juliol 36 varen funcionar i les del maig del 37 contra els estalinistes no varen funcionar?

La diferència entre les insurreccions de juliol de 1936 i maig de 1937 és que els revolucionaris, al juliol, estaven desarmats, però tenien un objectiu polític precís: la derrota de l'aixecament militar i del feixisme, mentre que al maig, tot i un armament superior que al juliol, estaven desarmats políticament. Les masses obreres van iniciar una insurrecció contra l'estalinisme i el govern burgès de la Generalitat, tot i les seves organitzacions i sense els seus dirigents, però van ser incapaços de prosseguir el combat fins al final sense les seves organitzacions i contra els seus dirigents. Les barricades aixecades al juliol de 1936, encara seguien en peu mesos després, mentre les aixecades al maig de 1937 van desaparèixer immediatament, llevat de les poques que el PSUC va voler deixar com a testimoni de la seva força i de la seva victòria.

Què va causar el Maig del 37?

Maig del 37 va ser sens dubte conseqüència del creixent descontentament davant l'augment de preus, la manca de proveïments, la lluita al si de les empreses per la socialització de l'economia i el control obrer, l'escalada de la Generalitat per desarmar la rereguarda i aconseguir el control de l'ordre públic, etcètera, etcètera, va ser sobretot la necessària derrota armada del proletariat, que necessitava la contrarevolució per segellar definitivament tota amenaça revolucionària sobre les institucions burgeses i republicanes.

Quins són els principals tergiversadors i falsificadors de la guerra civil?

No importen tant els que tergiversen, com què tergiversa. A més els que tergiversen són els de sempre: neoestalinistes, socialdemòcrates, liberals, catalanistes i neofranquistes, és a dir, la història sagrada de la burgesia.

Un exemple del que es tergiversa?

Per exemple, l'enfrontament entre la CNT i el PSUC. Va ser un conflicte polític, en el sentit grec del terme, és a dir, una lluita entre dues estratègies diferents en el proveïment de la "polis" barcelonina: la dels comitès de barri, que prioritzaven la distribució igualitària, eficient i suficient del pa i aliments bàsics, i la del PSUC, que anteposava l'enfortiment del poder del govern de la Generalitat a qualsevol altra consideració. I aquesta estratègia del PSUC imposava, abans que res, la liquidació dels comitès de barri i la imposició del mercat lliure. El mercat lliure significava el ple alliberament dels preus, i

afavoria l'enriquiment dels petits comerciants, a costa de la fam popular. La justificació ideològica i teòrica del PSUC era que el mercat lliure, i la llibertat de preus, afavoririen l'arribada al mercat de productes que d'altra manera serien acaparats. El que va succeir, en la pràctica, va ser que aquest mercat lliure fomenta l'acaparament dels productes alimentaris, per especular amb l'alça de preus. El teoritzat mercat lliure es va transformar, ràpidament, en un mercat negre, i en la fam dels treballadors.

Els preus oficials dels aliments bàsics, que s'adquirien amb la cartilla de racionament, eren virtuals, perquè s'esgotaven immediatament i només podien adquirir al mercat negre. Les estadístiques no reflectien aquesta absència d'existències dels productes alimentaris bàsics regulats. Ni reflectien els preus del mercat negre, que no responien més que a la llei de la demanda. L'angoixa, la fam, les llargues cues de esgotadores hores d'incerta espera, i les expedicions als pobles agrícoles on proveir mitjançant la barata, la coacció, el saqueig o el robatori es van generalitzar a tota la població barcelonina des de la primavera de 1937.

Des de febrer de 1938 el problema de Abastos va ser militaritzat; militarització que va ser plena a partir d'agost de 1938, quan es van crear tres tipus de racionaments: combatents, rereguarda armada i població civil. Estalinistes i burgesos van intentar derrotar als revolucionaris mitjançant la fam.

Ens pots citar alguns noms dels falsificadors de la nostre historia?

Miquel Mir de l'escola escombraria. Més que historiador és un novel·lista i un trampós que inventa, manipula i modifica documents. Està finançat pel Cercle Eqüestre, associació aristocràtica catalana de profundes conviccions franquistes. Intent fallit i desprestigi de l'alta burgesia catalana per difamar als anarquistes, que el 1936 van atemorir als seus avantpassats.

Pío Moa, César Alcalà i altres de la mateixa corda, de l'escola neofranquista. Repeteixen les habituals fal·làcies franquistes i d'extrema dreta, amb l'objectiu de justificar i enaltir la sagnant massacre de la Dictadura de Franco.

Gallego, Martín Ramos, i un extens etcètera de l'escola neoestalinista. Dominen des de fa anys, les universitats catalanes en un percentatge altíssim. Neguen dogmàticament l'existència d'una revolució social a la Barcelona de 1936, fins al punt que aquesta negació els defineix com a escola historiogràfica. Rebutgen, avui, l'infame apel·latiu d'estalinistes i prefereixen considerar-se socialdemòcrates. Odiem als anarquistes i són els principals promotors de la llegenda negra de l'anarquisme català, aquesta dels vampirs assedegats de sang ... que van originar i propagar els santons fundadors del PSUC i els seus predecessors (Max Rieger, Ehrenburg, Stepanov, Perucho) en l'ofici de convertir les campanyes publicitàries en forjadors de realitat, al mateix temps que desencadenaven la repressió anticenetista de l'estiu de 1937, que va aconseguir que la CNT desaparegués en moltes comarques i que a les presons es comptaran milers de presos llibertaris. Pretenen ser objectius i científics, però són ferotges sectaris i els millors defensors del caduc sistema capitalista i de la corrupta democràcia burgesa. Publiquen a la revista i editorial L'Avenç i en El Viejo Topo. En aquesta llista d'universitaris trobaríem escasses, però notables excepcions: Izard, Muniesa, Pagès ... i pocs més.

De l'escola neoliberal, n'hi han prestigiosos historiadors professionals com Viñas, o catalans marginats pels seus col·legues neoestalinistes, com Ucelay Da Cal. Son més intel·ligents i menys compromesos que els neofranquistes, i menys dogmàtics que els neoestalinistes. Estan destinats a succeir i substituir-los, si més no per superació generacional de la ja caduca divisió entre franquistes i antifranquistes.

Una de les alternatives a la col·laboració amb la Generalitat fou a “l’anar per tot” del Garcia Oliver, que ho expliqués com una dictadura anarquista. Aquest anar per tot, un no és tractava de fer la revolució? Acabar amb el poder de la burgesia imperant?

A la Casa CNT-FAI, que ocupava els dos edificis confiscats de Foment del Treball i de la Casa Cambó, es va sotmetre a l’aprovació formal d’un Ple Regional de Locals i Comarcals de Sindicats, convocat pel Comitè de la Confederació Regional del Treball de Catalunya, la proposta de Companys que la CNT participés en un CCMA.

Després de l’informe inaugural de Marianet, José Xena, en representació de la comarcal del Baix Llobregat, va proposar la retirada dels delegats cenetistes del CCMA i marxar endavant amb la revolució per implantar el comunisme llibertari. Juan García Oliver va plantejar tot seguit el debat i la decisió a prendre com una elecció entre una “absurda” dictadura anarquista o la col·laboració amb les altres forces antifeixistes en el Comitè Central de Milícies per continuar la lluita contra el feixisme.

D’aquesta manera García Oliver, conscientment o no, feia inviable davant el ple la confusa i ambigua opció d’“anar a pel tot”. Davant d’una intransigent “dictadura anarquista” va aparèixer més lògica, equilibrada i raonable la defensa que va fer Frederica Montseny dels principis àcrates contra tota dictadura, recolzada pels arguments d’Abad de Santillán del perill d’aïllament i d’intervenció estrangera. Va sorgir una tercera posició, defensada per Manuel Escorza, que propugnava l’ús del govern de la Generalitat com un instrument per socialitzar i col·lectivitzar, a l’espera de desfer-se’n quan deixés de ser-li útil a la CNT.

El ple es va mostrar favorable a la col·laboració de la CNT amb la resta de forces antifeixistes en el Comitè Central de Milícies, amb el vot en contra de la comarcal del Baix Llobregat. La majoria d’assistents al Ple, entre els quals hi havia Durruti i Ortiz, van romandre callats, perquè pensaven com tants altres que la revolució s’havia ajornar fins a la presa de Saragossa, i la derrota del feixisme. Es passava, sense més consideracions ni filosofies, a consolidar i institucionalitzar el Comitè d’Enllaç entre CNT i Generalitat, anterior al 19 de juliol, transformat, aprofundit i ampliat en aquest CCMA que, mitjançant la unitat antifeixista de tots els partits i sindicats, havia d’imposar l’ordre a la rereguarda i organitzar i aprovisionar les milícies que s’havien d’enfrontar a Aragó amb els feixistes.

L’alternativa autènticament revolucionària no era l’“anar a pel tot” de García Oliver, que no era altra cosa que la presa del poder per una minoria de dirigents anarcosindicalistes, sinó aquests comitès revolucionaris que al carrer estaven expropiant les fàbriques, enrolant i proveint als milicians, custodiant les barricades, gestionant la ciutat, formant patrulles de rereguarda ... i en definitiva, substituint totes les funcions estatals i exercint, en la pràctica, tot el poder.

Quina és la figura de la revolució del 36 que et cau millor? Per què?

Els comitès revolucionaris dels barris barcelonins, perquè van ser els potencials òrgans de poder de la classe obrera.

Hi pot haver revolució sense violència?

Per als revolucionaris, el gran ensenyament de la revolució de 1936 va ser la necessitat ineludible de la destrucció de l’Estat. La violència no és una qüestió de voluntat o d’ètica, sinó de relació de forces entre les classes en lluita.

No pot entendre l’ordre públic sinó com violència institucional. L’Ordre Públic s’oposa i s’enfronta a la violència revolucionària. L’Estat defensa les institucions de la societat burgesa i posseeix el monopoli de la violència, que exerceix mitjançant les anomenades forces d’Ordre Públic, i que apareix com la “normalitat” de la societat capitalista. La violència revolucionària, que trenca aquest monopoli, és presentada com un

fenomen excepcional, caòtic, arbitrari i anormal, és a dir, com alteració de la llei i l'ordre burgesos, i per tant com delinqüència.

L'aixecament militar va obrir la via violenta com a solució als conflictes socials i polítics. En una guerra els conflictes es resolen matant a l'enemic.

La situació excepcional de crisi institucional i revolució social, provocada per l'alçament militar i la guerra civil, van ser el fèrtil terreny on es van multiplicar els revolucionaris, difamats com "incontrolats", que es van prendre la justícia pel seu compte.

En una situació de fallida de totes les institucions i de buit de poder, els comitès revolucionaris, i també alguns especialitzats comitès d'investigació, es van atribuir les facultats de jutjar i executar l'enemic feixista, o fins i tot al sospitós de ser-ho, només per ser capellà, propietari, dretà, ric o desafecte. I les armes que empunyaven els van donar el poder i el "deure" d'exterminar aquest enemic. Perquè era l'hora de donar mort al feixisme, sense més alternativa que la de morir o matar, perquè s'estava en guerra amb els feixistes. Si ningú, mai, acusa un soldat de matar l'enemic, per què algú havia de ser acusat de matar l'enemic, emboscat en la rereguarda? En una guerra a l'enemic se'l mata per ser-ho: no hi havia una altra llei, ni una altra regla moral, ni més filosofies.

A molts anys de distància, doctes acadèmics elaboren complicades elucidacions i teories per explicar, però tots els documents històrics sobre el tema ens indiquen que el milicià que se n'anava de "passeig" amb un capellà, un patró o un feixista, aplicava una regla molt senzilla: en una guerra, l'enemic se li mata, o et mata. Des de Federica Montseny, ministra de Sanitat, fins a Pasqual Fresquet, Cap de la Brigada de la Mort, des de Vidiella, conseller de Justícia pel PSUC, fins Àfrica de les Heras, líder d'un rondín del PSUC, des de Joan Pau Fàbregas, conseller cenetista d'Economia, fins al milicià o patruller més modest, tots, absolutament tots, argumentaven aquest mateix raonament.

Violència i revolució eren inseparables?

Violència i poder eren el mateix. En èpoques de revolució la violència, mentre sigui tan destructiva (de l'antic ordre) com constructiva (del nou ordre), no pot dominar, i troba sempre als seus executors, anònims o no. Des de la Revolució francesa a la revolució de demà. Però quan aquesta violència, lligada a la situació revolucionària de juliol, i a un poder atomitzat, va començar a ser regulada cap a octubre de 1936 (des de la seva nova naturalesa de violència legítima i / o legal del "nou" ordre públic) per les noves autoritats antifeixistes, va deixar de ser una violència revolucionària, col·lectiva, popular, justiciera, festiva i espontània, perquè es transformava ja en un fenomen cruel, aliè i incompreensible al nou ordre contrarevolucionari, burgès i republicà, centralitzat i monopolista, que s'instaurava precisament sobre el control i extirpació de l'anterior situació revolucionària.

Federica Montseny, al míting de l'Olimpia del 21 de juliol de 1937, va denunciar l'assetjament judicial als cenetistes, monstruosament perseguits pels fets revolucionaris de juliol, perquè no considerava delictes o assassinats haver matat capellans, militars, pistolers o dretans, pel sol fet de ser-ho. I aquest criteri era compartit per la immensa majoria dels anarcosindicalistes. Al setembre, quan aquesta persecució va arribar als militants ugetistes, Vidiella (PSUC) va esgrimir arguments similars als de Montseny.

Què podem aprendre de les experiències anarcosindicalistes i de la revolució del 36?

Durant la guerra civil, el projecte polític de l'anarquisme d'Estat, constituït com a partit antifeixista, utilitzant mètodes de col·laboració de classes i de participació governamental, organitzat burocràticament i amb l'objectiu principal de guanyar la guerra al feixisme, va fracassar estrepitosament en tots els terrenys; però el moviment social de l'anarquisme revolucionari, organitzat en comitès revolucionaris de barri, locals, de control obrer, de defensa, etcètera, va constituir els embrions d'un poder obrer que va aconseguir

quotes de gestió econòmica, d'iniciatives populars revolucionàries i d'autonomia proletària, que encara avui il·luminen i anuncien un futur radicalment diferent a la barbàrie capitalista, l'horror feixista o l'esclavitud estalinista.

I encara que aquest anarquisme revolucionari va sucumbir finalment a la repressió coordinada i còmplice de l'Estat, dels estalinistes i dels comitès superiors, ens va llegar l'exemple i el combat d'algunes minories, com Els Amics de Durruti, les JLL i determinats grups anarquistes de la Federació Local de Barcelona, que ens permeten teoritzar avui les seves experiències, aprendre dels seus errors i reivindicar la seva lluita i la seva història. Després de la insurrecció victoriosa dels obrers i de la derrota de l'exèrcit, i amb l'aquartermament de les forces d'ordre públic, la destrucció de l'Estat va deixar de ser una futurista utopia abstracta.

La destrucció de l'Estat pels comitès revolucionaris era una tasca molt concreta i real, en la que aquests comitès assumien totes les tasques que l'Estat exercia abans de juliol de 1936.

T'has autocensurat o t'han censurat?

Mai. Prefereixo no publicar a sotmetre'm a censura de cap tipus.

Exposa'ns dels teus llibres publicats i dels que tinguis en preparació o per publicar

Barricadas en Barcelona intenta explicar com la ideologia d'unitat antifeixista va suposar l'abandó per part dels comitès superiors de tot programa revolucionari, en nom de guanyar la guerra al feixisme. S'ha publicat en francès. *Los comités de defensa de la CNT en Barcelona (1936-1938)* és una introducció a la temàtica de la guerra i la revolució a Catalunya des de la perspectiva d'aquests òrgans clandestins d'un exèrcit revolucionari, que van ser els comitès de defensa. S'ha publicat en italià.

La revolución de los comités. Hambre y violencia en la Barcelona revolucionaria. De junio a diciembre de 1936 és el primer volum d'una trilogia a la qual seguirà *La guerra del pan. Hambre y violencia en la Barcelona revolucionaria. De diciembre de 1936 a mayo de 1937* i un tercer, titulat *La represión contra la CNT y los revolucionarios. Hambre y violencia en la Barcelona revolucionaria. De mayo a diciembre de 1937*. Els tres llibres comparteixen el mateix subtítol: "Fam i violència a la Barcelona revolucionària". Els dos últims toms d'aquesta trilogia estan pendents de publicació. Cadascun dels toms es pot llegir independentment dels altres, però és evident que formen part d'un mateix treball sobre la revolució espanyola, a Catalunya, que dóna la paraula als protagonistes, està ple de documents inèdits i tracta fonamentalment de la fam i de la violència revolucionària, desvetllant i subratllant com els estalinistes i el govern de la Generalitat van derrotar als revolucionaris mitjançant la fam i la restauració del monopoli de la violència a la rereguarda barcelonina.

Ets el director, l'historiador, l'editor i distribuïdor de la revista d'història Balance. Fes-nos un balanç de Balance

Balance es publica des de 1993. Intenta recuperar "els maleïts" de la Guerra civil, rebutjats, "oblidats", "santificats" o calumniats en moltes ocasions per la seva pròpia organització i en general per la burgesa "història sagrada": Josep Rebull (esquerra del POUM), Els Amics de Durruti, Munis, Fosco, Mary Low, Benjamí Péret, Badius, Orwell, Nin, etc. També aborda els assassins estalinistes: Gero (Pere), Stepanov, i companys de viatge espanyols. Diversos números de la revista, com el dedicat als Amics de Durruti i altres, han estat traduïts i publicats en anglès, francès, italià i txec. Molts articles poden

consultar a la web de *La Bataille Socialiste*: <http://bataillesocialiste-wordpress.com/paginas-espanolas/>.²

Els teus llibres i la revista Balance, on es poden comprar?

En les llibreries barcelonines Aldarull (Torrent de l'Olla, 72) i La Rosa de Foc (Joaquín Costa 34). A Madrid a La Malatesta (Jesús i Maria 24). A Internet, al web: http://www.lamalatesta.net/product_info.php/products_id/4874

Sobre la teva columna al Catalunya, "Diccionari militant", ens la pots presentar directament als tectors?

És un intent de divulgar la història obrera, les biografies dels seus militants, així com els conceptes fonamentals del moviment obrer: Seguí, Ascaso, acció directa, locaut, sindicat únic, estalinisme, capitalisme ...

També ets un membre actiu de l'Ateneu Enciclopèdic, què hi fas?

Arxivar, ordenar i classificar papers vells, com els d'Abel Paz i altres.

Com veus la situació actual del Moviment obrer?

O lluita o mort. Revolució o barbàrie. El proletariat no és només la classe obrera industrial, no és només població activa, sinó que inclou a tots els assalariats, però també als aturats, als precaris, als jubilats, a tots aquells que no tenen recursos per sobreviure. En l'actualitat assistim a un atac desprietat del capital i de l'Estat a les condicions de vida del proletariat. Atac al qual només es pot respondre mitjançant la lluita de classes. Sense aquesta lluita el proletariat no tindria davant seu més perspectiva que els seixanta milions de morts produïts per la Segona Guerra Mundial i la destrucció de la major part de la indústria.

Com veus el moviment llibertari actual?

Més enllà d'una realitat dura, i de vegades feble i desesperançadora, hem de sentir com creix l'herba. La situació social, política i econòmica d'aquest país, i no només d'aquest país, és explosiva. El sistema no té solució a la crisi. No hi ha futur per a ningú. L'única sortida, l'única opció realista, és la lluita, ja sigui per destruir l'Estat, que garanteix la continuació del sistema, ja sigui per disputar al capital i / o a l'Estat uns salaris i prestacions de subsistència, que només un combat sense treva pot arrencar.

Què en penses de les divisions dintre l'anarcosindicalisme i entre llibertaris.

Hi hauria d'haver la capacitat d'actuar conjuntament, des de la diversitat i el respecte mutu, destacant el que uneix i descartant el que separa. Caminar paral·lelament, colpejar a l'uníson, construir una casa comuna.

Tu ets molt proper als Amigos de Durruti, els cenetistes crítics a la col·laboració dels dirigents de la CNT. Que ens poden aportar avui els seves idees i la seva pràctica?

Mentre els comitès superiors, en una reunió, ho subordinaven tot a la victòria bèl·lica sobre el feixisme, els comitès de barri, al carrer, seguien abanderant el programa d'una revolució obrera.

El procés d'institucionalització d'aquests comitès superiors de la CNT-FAI els va convertir en servidors de l'Estat, que tenien als comitès revolucionaris de barri com als

² Veure en Agustín Guillamón. Selección de obras, textos y artículos: <http://grupgerminal.org/?q=node/526> NdE.

seus pitjors enemics, tal com el va definir el CR a la reunió de comitès superiors llibertaris del 25 de novembre de 1936.

La institucionalització de la CNT va tenir importants conseqüències, inevitables, en la pròpia naturalesa organitzativa i ideològica de la CNT.

L'ingrés dels militants més destacats en els diferents nivells de l'administració estatal, des d'ajuntaments fins als ministeris del govern de la República, passant per les conselleries de la Generalitat o d'institucions "revolucionàries" noves, van crear noves funcions i necessitats, que havien de ser cobertes per un nombre limitat de militants capacitats per a exercir aquests càrrecs de responsabilitat.

Les funcions de direcció i de poder exercides per aquests comitès superiors van crear una sèrie d'interessos, mètodes i objectius diferents dels de la base militant confederal. D'aquí, la desmobilització i desencís generalitzat entre els afiliats i la militància de base, que s'enfrontava a la fam i la repressió. D'aquí el sorgiment d'una oposició revolucionària, encarnada fonamentalment en Els Amics de Durruti, les Joventuts Llibertàries de Catalunya, alguns grups anarquistes de la Federació Local de GGAA de Barcelona, sobretot després de maig de 1937, però que ja s'havia desenvolupat molt aviat, en l'estiu de 1936, en els comitès de barri i de defensa de les barriades barcelonines.

Va sorgir un nou fenomen, molt vetllat i preocupant, com va ser l'aparició, ja al juliol de 1936, d'un Comitè de comitès, una mena d'executiu reduït de destacats responsables que, davant la importància i urgència dels problemes a resoldre, impossible de plantejar mitjançant lents processos horitzontals i assemblearis de llargues discussions, van substituir l'organització en la presa de decisions.

Aquest Comitè de comitès, que els comitès superiors van mantenir en secret, es va consolidar públicament, el juny de 1937, sota el nom de Comissió Assessora Política (CAP), i més tard en l'anomenat Comitè Executiu del Moviment Llibertari.

Es va donar una clara diferenciació entre anarquisme d'Estat i anarquisme revolucionari.

Què vols afegir?

L'ésser precedeix la consciència. Sense una teorització de les experiències històriques del proletariat no existeix teoria revolucionària, ni avanç teòric. Entre la teoria i la pràctica pot haver un lapsus de temps, més o menys llarg, en el qual l'arma de la crítica es transforma en la crítica de les armes. Quan un moviment revolucionari fa la seva aparició en la història trenca amb totes les teories mortes, i sona l'hora anhelada de l'acció revolucionària, que per si mateixa val més que qualsevol text teòric, perquè posa al descobert els seus errors i insuficiències. Aquesta experiència pràctica, viscuda col·lectivament, fa esclatar les inútils barreres i els maldestres límits, fixats durant els llargs períodes contrarevolucionaris. Les teories revolucionàries proven la seva validesa en el laboratori històric.

Les fronteres de classe aprofundeixen un abisme entre revolucionaris i reformistes, entre anticapitalistes o defensors del capitalisme. Els que aixequen la bandera nacionalista, sentencien la desaparició del proletariat o defensen el caràcter etern del Capital i l'Estat estan a l'altre costat de la barricada, es diguin anarquistes o es diguin marxistes. L'alternativa es dona entre els revolucionaris, que volen suprimir totes les fronteres, arriar totes les banderes, dissoldre tots els exèrcits i policies, destruir tots els estats; trencar amb qualsevol totalitarisme o messianisme mitjançant pràctiques assembleàries i de autoemancipació, acabar amb el treball assalariat, la plusvàlua i l'explotació de l'home en tot el món; aturar les amenaces de destrucció nuclear, defensar els recursos naturals per a les futures generacions ..., i els conservadors de l'ordre establert, guardians i veu del seu amo, que defensen el capitalisme i les seves xacres.

El proletariat és llançat a la lluita de classes per la seva pròpia naturalesa de classe assalariada i explotada, sense necessitat que ningú li ensenyi res; lluita perquè necessita sobreviure. Quan el proletariat es constitueix en classe revolucionària conscient, enfrontada al partit del capital, necessita assimilar les experiències de la lluita de classes, recolzar-se en les conquestes històriques, tant teòriques com pràctiques, i superar els inevitables errors, corregir críticament les errades comeses, reforçar les seves posicions polítiques per mitjà de la presa de consciència dels seus insuficiències o llacunes i completar el seu programa, en fi, resoldre els problemes no resolts en el seu moment.

Cal aprendre les lliçons que ens dóna la pròpia història. I aquest aprenentatge només pot fer-se en la pràctica de la lluita de classes dels diferents grups d'afinitat revolucionaris i de les diverses organitzacions del proletariat.

Per a contactar amb Alejandría Proletaria: germinal_1917@yahoo.es
Visita la nostra pàgina: <http://grupgerminal.org/?q=node/517>